

MATMENTAN

Forkunnug matuppliving

Jólamánaðin hevur matstovan Áarstova í Havn serliga matskrá, har gestirnir hava høvi at bera saman føroyskt seyðakjöt við kjöt av seyði í Orknoyggjum

Eiríkur Lindenskov

Talan er um kjöt av seyði á North Ronaldsay í Oknoyggjum, sum bara hevur eitið tara. Tað forkunnuga liggur í, at matstovan samstundis borðreiðir við siðbundum føroyskum kjöti, og so kunnu gestirnir sjálvir kunnu kenna munin.

Søgan um seyðin á North Ronaldsay er tann, at fyri útvið 200 árum síðani gjørdi menn av at hava neytahald á oynni. Tí varð seyðurin tikin av – tó so, at teir laðaðu garð rundan um oynna, og seyðurin slapp at ganga uttan fyri garðarnar. Síðani tá hevur hesin seyður gingið í fjøruni og hevur bara etið tara.

Dygðin í taranum er ikki sum í grasinum, og tí veksur hesin seyðurin seint. Tann seyðurin, sum kjøtið, ið Áarstova borðreiðir, við er av, er trý ára gamal. Tástan er hann á stødd við okkara seyð og kann etast. Seyðurin er ringur at fáast við, vargur kemur lættliga í hann, og er tí trupult at reka.

Kjøtið minnir um svartfugl

Kjøtið er øðrvísi enn føroyskt seyðakjöt. Tað er myrkari á liti, og tað angar øðrvísi. Jóhann Joensen, høvuðskokkur á Áarstovu sigur, at tey leggja dent á at hagreiða orknoyska kjøtið á sama hátt, sum tað føroyska. Men tað skal hava nógv longri tíð í ovnum. Sjálvur heldur hann, at kjøtið minnir ikki sørt um kjöt av svartfugli.

Herfyri vóru umboð fyri Áarstovu á kanningarferð í Orknoyggjum. Og endamálið var at vitja oynna »North Ronaldsay«, sum er kend fyri hendan seyðin, ið bert livir av at eta tara.

Tað er Johan Mortensen í Havn úr Áarstovutoyminum hjá Gist & Vist, sum hevur fyrireikað ferðina. Hann hevur í nógv ár havt stóran áhuga fyri Orknoyggjum og hevur vitjað har fleiri ferðir.

Seyður úr Russlandi

– Orknoyggjar hava eina 6.000 ára gamla søgu, og tey meta, at seyðaslagið, sum livir har, er 5.000 ára gamalt. Tað kom í sínari tíð á onkran hátt úr Russlandi gjøgnum

Skandinavia til Orknoyggjar, sigur Johan Mortensen.

Tað bar til at kanna beinagrind av gomlum seyði, tá tey funnu fornminnið »Skara Brae«, sum er ein fleiri túsund ára gomul bygd, sigur Johan Mortensen, sum leggur afturat, at tað helst er sama seyðaslag, sum var í Føroyum í gomlum døgum – og sum varð tikið av um 1890.

Steinaldarbygd

Bygðin Skara Brae varð bygd í yngri steinöld um 3000 f.Kr. Hon varð funnin av tilvild í 1850, tá ið sandurin, sum hevði fjalt bygdina øld eftir øld, feyk burtur í einum herviligum ódnarveðri. Í bygdini eru eini tíggju laðað hús. Veggirnir vóru laðaðir av fløtum hellum, gólvini vóru steinsett við stórum hellum. Innbúgvíð var laðað av gróti ella høgt inn í veggjin. Búnyttur og amboð vóru eisini av steini, sumt av beini. Viður var eingin, tí skógur veksur ikki í Orknoyggjum. Skara Brae varð sett á heimsmentanararvslistan hjá Unesco í 1999.

Seyðurin beindur í fjøruna

Tað var í 1832, at menn á North Ronaldsay avráddu at taka seyðin av og at hava neyt á oynni í staðin. Tí var seyðurin tikin av bønnum, og grótgardur laðaður kring alla oynna. Seyðurin varð hildin uttan fyri og hevði bara fjøruna.

Hetta tiltakið – ella tilvildin – eyndaðist væl, og seyðurin á oynni, sum bara livir av at eta tara, hevur ment seg til nakað heilt serligt – og er í dag eftirspurd vøra á kendum matstovum í London og Edinbourg – hóast nøgdin er avmarkað.

Tá umboðini fyri Áarstovu vitjaðu á North Ronaldsay bíløgdu tey 35 krov til jólamánaðin í Áarstovu – og er tað hetta kjøtið, sum borðreitt verður við nú í jólamánaðinum.

Jóhann Joensen,
høvuðskokkur á Áarstovu

